Dicționarul Academiei Romîne sau Basmul cucoșului roș

Si era un moș. S-avea un cucoș. Hi, cinta, cucoșule, Scoal de joaca, moșule, etc.

In Viața Rominească din Decembre 1907 s-a publicat la pag. 479 notița următoare: "Un dicționar secret. S-a allat, grație unul indiscret, că Dl. Sextil Pușcariu a început tipărirea dicționarului limbii romine, cu care a fost insărcinat din partea Academieř. Curioși să vedem rezultatul activității filologului dela Cernăuți, am căutat să ne procurăm fasciculele apărute, dar ni-a fost peste putință. Ne-am adresat atunci citorva academiciani, știind că Academia e datoare să trimită orice publicație a el. In zadar! Academicianii, la care ne-am adresat, nu eraŭ, nici ci, într-o situație mai fericită decit noi. Care va să zică, dicționarul limbii romîne stă sub sticlă, păzit de o companie de soldați, ca și vestita closcă de aur? Este, credem, cazul să spunem că nu mai intelegem nimic!" S-a primit după aceia dela Academia Romină un anunt că dictionarul va apărea în 3 volume de cite 800 de pagini volumul, în măsură de cite 2 fascicule a 5 coale fascicula pe an, și cu preț de 40 de lei în abonament, de 60 de lei fară abonament. În urma acestul anunt trebue să repetăm cu întărire că nu mai ințelegem absolut nimic.

D-apoi, va să zică, dacă coala e de 16 pagini, 2 fascicule cuprind 160 de pagini, și, în caz cind cele 2 fascicule vor apărea regulat pe an, pentru cele trei volume vor trebui 15 ani. Dar comisiunea dicționarului se spăriase de cei cel mult 15 ani, care îi trebuiau d-lui Philippide pentru a găti dicționarul cel cu multe cuvinte, cu multe înțelesuri, cu multe exemple, cu traduceri latinești pelingă cele franțuzești, cu transcrieri fonetice, și acum nu se sparie că trebuesc 15 ani pentru un dicționar cu puține cuvinte, cu puține înțelesuri, cu puține exemple, fără traduceri latine

și fără transcrieri Ionetice ? Căci doar tot tărăboiul era că dietionarul nu se poate găti repede, pentrucă e prea bogat, și trebue scurtat, stilcit, prostit, numai ca să se gătească repede. D-apoi acum, cind s-a scurtat, s-a stilcit, s-a prostit, și cu toate acestea tot asa de Incet merge, acum ce zici ?, am avea indiscrețiea să întrebăm pe comisiunea dictionarului. Frumoasă treabă! Cum că Dl. Philippide ar fi gătit dicționarul, dacă i s-ar fi acordat 15 ani, o probează faptul că în 5 ani a gătit un șfert dintr-însul. În adevăr, din cei 8 ani, ciți a lucrat D-sa, 2 ani și jumătate au servit pentru adunarea materialulul și clasificarea lui, îar în restul de 5 ani și jumătate a scris mai mult de un șiert (A-De) și a perdut pela sfirșitul perioadei mai multe luni în hărțueli din partea comisiunii dicționarului, care-i tot cerea ba să publice ca prubă citeva coale, ba să le modifice pe acestea după indicațiile ei, ba să alerge pe la București, ca să-i audă prețioasele sfaturi orale, ba să înjghebe un al doilea grup de lucrători, numai și numai ca să se gătească dicționarul repede, căci se prăpădia lumea, se prăpădia țara. De 15 ani, ciți cerea Dl. Philippide, vai, nici vorbă nu putea să fie. Cel mult 5, 6 ani i se mai acordau D-sale. Era sigură comisiunea dicționarulul că în cinci, șase ani s-ar fi putut duce lucrul la capăt, dacă î-ar fi întrat Dl. Philippide în voe. "Păcat, că n-am cũ vreme!", a exclamat odată cu o ocazie un membru din comisiune, frecindu-s minile ca cumar fi făcut o chiftea. Eĭ, ĭaca, ți s-a făcut pe plac. S-a strimbat, s-a scilciat, s-a prostit bietul dicționar, și-l vezi că nu merge repede? Acum dai 15 ani pentru un lucru prost? Acum nu mai piere lumea, nu se mai prapadește țara? Frumoasă treabă! Dar dictionarul acesta, al Academiei Romine, se va găti oare în 15 ani ? Nu, de aceasta sintem siguri, și iată ce probe aducem. Mai intiiŭ nu vor fi numai 3 volume de cite 800 de pagini, cum presupune anunțul. În adevăr, cele 8 coloane, alipite ca prubă la anunt, cuprind cuvintele dela Albeala pana la Alboare. Aceste cuvinte ocupă în dicționarul Tiktin 2 coloane. Deci dicționarul Academiei, în caz cind va păstra proporțiile necesare unei opere de stiințăaltfel ar fi un monstru-, este de 4 ori mai mare decit al lui Tiktin, si, fiindcă dicționarul Tiktin are pentru un șfert (A-C) 500 de pagini, apoi dicționarul Academiei va avea pentru un șfert 2000, ĭar pentru opera întreagă 8000 de pagini, ĭar nu numai 2400, cum presupune anunțul. Și deci, dacă vor apărea cite 160 de pagini pe an, apoi vor trebui 50 de ani, pana cind se va sfirși acest basm al cucoșulul roș. Căcl e mare, mare tare această operă săracă în cuvinte, înțelesuri, citații, traduceri, transcrieri fonetice, e mare din cauza impluturilor, a vorbelor degeaba, care se potrivesc numal in dictionare de conversație ori în monografii, à la Hasdeu, de pilda la Albină: "Albina se mai numește muscă, biză, bâză, gâză (și : gâză de miere sau folositoare) și gâzuță.-Albina-lemeic se numește matcă (și : albină lucroaie, împărăteasă, mumă, mumină, albină împărătească, crăiasa albinelor), bărbatul : frântor (și: frântore, lăutar, bondar).

-Albinele se țin în stup (și : uleiu, stubeiu, stiubeiu, malcă, cosniță, cușniță ; pentru terminologia specială v. "stup").- Albinele roiesc (terminologia specială subt "roi"). - Albinele fac miere, care se depune in fagur(e) (și : fagor, stredie), din care se scoate ceara; fagurul flert, din care s'a stors mierea si s'a scos ceara se numește hoștină (și : boștină, jintiță și băbaș). Apa amestecată cu miere: mursă; iar apa în care se spală vasele în care s'a scurs mierea: mursă (sau: lapte de miere). Din aceasta, după ce s'a lăsat să fiarbă ca mustul, se face mied,-Oul sau puiul albinei: cățel (și : puiu, verbul : cățeli); materia vâscoasă din care se nutrește "cățelul": păstură (și : păstrar), iar cea din care se formează "cățelul": plămadă. Gâselnițe sânt niște viermi care se fac în stupii slabi și care mănâncă mierea.-Celulele în care se reproduc albinele și trântorii : căsuici (și : chilioare, chiliute, găoci, găuri), iar cele în care se reproduc matcele : botce (și tîte). - Sunetul produs de albină se numește : bâzâit (și : bombănit, bombăit, bombănat, zuzăit, zumzet, vâjăit, zbârnăit), ap. HEM [adecă Hasdeu Magnum Etymologicum] 743-744 : Marian Ins. 144-147; Damé T. 119-120". Aceasta se chiama Hasdeu cu viri și îndesat. Și mai departe : "Albină=Frumoasă plantă erbacee din fam. Orchidaceetor ; tulpina cilindrică ; frunzele sânt oblonglanceolate sau lanceolate ; florile frumoase, dispuse într un spic lax, seamănă foarte mult cu o albină, de unde și numirea populară a acestei rari plante. Crește pe locuri argiloase, pe coaste și râpe cu iarbă, sau pe marginea pădurilor, în Maiu-Itutie. (Scăieni, în Prahova). Panțu Pl.* Ce a mai rămas să spună o botanică descriptivă? Decit atita poliloghie la albină, mai bine nu se ultaŭ cuvintele albenia, albescent, albeta, albinoalca, si intelesul de suliman la albeată, si nu s-ar fi presupus din cap albel. albică, și nu s-ar fi amestecat cu înălbei și cu dălbică, și nu s-ar fi identificat albeață cu cataractă (măcarcă albeață înseamnă și calaractă), și nu s-ar fi confundat albeață cu apă albă și apă neagră într-un loc din Uricariul, reproducindu-se orbește o greșală a lui Hasdeu, bazată pe înțelegerea greșită a acelui loc, si nu s-ar fi spus că "albia servește foarte adesea de "leagăn", așa încât poate primi și această însemnare" (Măcarcă se leagănă copiil în albie, dar albiea nu înseamnă niciodată leagăn, nici leagănul albie), și nu s-ar fi stilcit biata Iranțuzească în regarder avec des grands yeux" și "petit auge" și "petit abeille!" Da, e mare această operă, e cit si acea a lui Hasdeu, căci cuvintele dela Albeală pănă la Alboare cuprind în dicționarul Academici 8 coloane format octav mare, tipărite cu petit fără linii, cu rinduri lungi și cu spațiuri mici între titluri, lar aceleaș cuvinte la Hasdeu cuprind 33 de coloane format octav mic, tipărite cu garmond cu linii, în rinduri scurte și cu spațiuri mari între titluri. Oricine a avut a face cu tipografiea va intelege că dicționarul Academiei are cel puțin aceleaș proporții ca și renumitul Magnum Etymologicum Romaniae și că, dacă acest dicționar al Aca-. demiei va Imbrăca haina garmond cu linii și cu spațiuri, va fi

taman dictionarul lui bietul Hasden săracul, și cu drept cuvint, căci este singe din singele lui și os din osul lui. Apoi, vor apărea ette 160 de pagini pe an ? Dar cite pagini au apărut în acesti doi ani trecuți? Cele patru pagini alipite ca prubă la anunț ajung pānā la numārul 100. Celelalte 60 sint tipārite? Apoi atuncī pentru ce nu s-aŭ pus cele două fascicule în circulație? Probabil că aŭ apărut pănă acum, după doi ani trecuți ("La 1 lanuarie 1906 lucrarea a fost incredințată D-lui profesor Sextil Puscariu," zice anunțul), numai 100 de pagini. Dar noi ne punem in cazul cel mai lavorabil pentru dictionarul Academiei si admitem că cele 2 fascicule, care trebuesc să apară pe fiecare sînt gata tipărite și le ține încă administrațiea Academiel, pentru cine stie ce motiv, în rafturi. Bine, dar aceste 2 fascicule au apărut în doi ani trecuți, învremece până acum ar fi trebuit să fie 4 fascicule gata, știi, cite două pe an. Deci, ai reușit să tipărești numai cite 80 de pagini pe an, lar nu cite 160. la presupune, cela ce e foarte probabil, că nu vel putea dovedi să tipărești (adecă să scrii, să faci) decit, ca pănă acum, numai cite 80 de pagini pe an, asa e că vei avea trebuință nu numai de 50 de anī, cum fācusem socoteala maī sus, ci taman de 100 ? Dar dacă cumva dela D înainte, cînd nu vel mai avea de înpruniulat nici pe Hasdeu nici pe Tiktin, te incurci, doamne fereste, asa e că nicî suta de ani n-are să fie de ajuns? Te spăriase Hasdeu? Tipai, ca să-i faci zile amare, săracul, că o viață de om n-ajunge pentru ducerea la capăt a operei sale, și acum nu te sparil de cel 100 ori 200 de ani care trebuesc pentru nasterea avortonului? Nu te sparii, pentrucă similes similibus conveniunt. Știi, corb la corb nu scoate ochii, cumu-i Turcul și pistolul, și-a găsit sacul peticul. Magnum Etymologicum nu-ți plăcea, pentrucă era o lucrare originală ; dar copiea lui iți place, pentrucă așa ți-i firea, să-ți placă împrumutul. Dicționarul D-lui Philippide nu-ți plăcea, pentrucă era prea bogat și se putea găti în 15 ani, iar istalalt Iți place, pentrucă e sărac în conținut, umilat cu palavre și nu se va găti nici într-o sută; căci așa ți-i firea, să-ți placă forma goală, dar umflată laca-i vezi, pe acești copii răsfățați? Aŭ să ajungă să-ți dee bobirnace peste nas și apoi să-ți bată în pumni, și ai să te tăvălești totuș înaintea lor în genunchi, pentrucă ți-s copiiî tăi prea lubiți, prentrucă-ți samănă și li sameni. Să-ți trăiască! Să ai parte de dinșii și el de tine! Pănă una alta așteptâm cu mare nerăbdare aparițiea celor două fascicule, pe care le vom cumpăra cu numărul, căci, de abonat la această operă matusalemică, nu ne vom abona, doamne ferește: 40 de lei cu dobindă compusă produc într-o sută de ani 40960 de lei. Mai bine lāsām prin testament ordin urmasilor sā cumpere opera, cind va apărea în întregime, cu 60 de lei, pe care-i va lua din suma de 40960 de lei, la care se vor urca cei 40 de lei, pe care avem să-î depunem la o casă de economie. Dacă fiecare din cetătenii (cel puțin vreo 10000), la care a trimes Academia Romină liste de abonamente, ar face ca noi-si-i sfătuim la aceasta din tot

suffetul-, peste o sută de ani 10000 de familii din Rominia ar posede la un loc un capital de 409.600.000 de lei, produși numai din economiea celor 40 de lei cersiți de Academia Romină. Cersiți, zicem, și cu drept cuvirit, căci cind o bogătașă ca dinsa, care n-a cheltuit și nu cheltuește pentru facerea dicționarului niciun ban-pentrucă, doar, se spune în anunt că dicționarul se publică cu cheltuïala Maestăței Sale Regelui Carol I și doar nu voeste Maestatea Sa să-și scoată cheltuiala inapoi-,cind o bogătașă ca dinsa vrea să încaseze dela niște bieți contribuabili sume de bani, pentru a le face să se ridice peste o sută de ani la colosala sumă de 409 milioane în profitul ei, aceasta se poate compara numal cu fapta bogatului celui care, cind ii venia un drumeț nevoïaș în gazdă, se îmbrăca în strae de cersitor si venia de cerea de pomană drumețului. Prea multă răbdare are Maestatea Sa. Să fie altul în locul Maestățel Sale, s-ar supăra de acest scandal oferit de specialistii romini dela Academia Romină, care profită de subvențiea Maestătei Sale pentru a stoarc e dela țară zeci de mii de abonamente la o operă ce va apărea la paștele calului. Mai bine cu subvențica ceia ar înființa Maestatea Sa o nouă fundațiune Carol aici la Iași, în acest oropsit de lași, ca să albă și studențil din acest capăt de țară unde ceti o carte; pentrucă biblioteca universității, singura bibliotecă din Iași, a ajuns într-un grad de sărăcie și de confuzie imposibile de descris din cauza lipsel de ajutor din partea statului.

Philologus